

Briselē, 2021. gada 20. septembrī
(OR. en)

11840/21

Starpiestāžu lietas:

2021/0211(COD)
2021/0200(COD)
2021/0201(COD)
2021/0197(COD)
2021/0206(COD)

ENV 636
CLIMA 242
ENER 380
TRANS 553
ECOFIN 845
AGRI 422
FORETS 45
MI 672
CODEC 1230

PIEZĪME

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsekretariāts

Saņēmējs: Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome

Temats: Pakete "Gatavi mērķrādītājam 55 %"

a) Direktīva (ES) 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai – pārskatīšana, lai īstenotu vērīenīgās ieceres, ko paredz jaunais 2030. gada klimata mērķrādītājs un saistītie priekšlikumi

b) Regula (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības – pārskatīšana

c) Regula (ES) 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam – pārskatīšana

d) Regula (ES) 2019/631 par CO₂ emisiju standartu noteikšanu jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem – pārskatīšana

e) Regula, ar ko izveido Sociālo klimata fondu
– viedokļu apmaiņa

Gatavojoties viedokļu apmaiņai Padomes (Vide) 2021. gada 6. oktobra sanāksmē, pielikumā pievienota prezidentvalsts sagatavota informatīva piezīme un jautājumi, kuru mērķis ir palīdzēt strukturēt diskusijas.

Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta ņemt vērā šīs piezīmes pielikumā izklāstīto informatīvo piezīmi un jautājumus un pārsūtīt tos Padomei saistībā ar minēto viedokļu apmaiņu.

**- pakete "Gatavi mērķrādītājam 55 %" -
Informatīva piezīme viedokļu apmaiņai
Padomes (Vide) 2021. gada 6. oktobra sanāksmē**

IEVADS

Eiropas Komisija 2021. gada 14. jūlijā iesniedza tā dēvēto tiesību aktu priekšlikumu paketi "Gatavi mērķrādītājam 55 %", kuras mērķis ir ES klimata un enerģētikas politikas satvaru saskaņot ar tās jauno vērīenīgo klimata mērķrādītāju 2030. gadam, proti, siltumnīcefekta gāzu (SEG) neto emisijas samazināt vismaz par 55 %, un ievirzīt ES ceļā uz sava mērķa sasniegšanu – kļūt klimatneitrālai līdz 2050. gadam. Pakete sastāv no virknes cieši saistītu priekšlikumu, ar kuriem vai nu groza spēkā esošos tiesību aktus, vai ievieš jaunas iniciatīvas dažādās politikas jomās un ekonomikas nozarēs, tostarp klimata, enerģētikas, transporta, ēku, zemes izmantošanas un mežsaimniecības jomā. Turklāt paredzams, ka 2021. gada beigās tiks iesniegti vairāki ar enerģētiku saistīti priekšlikumi. Lielākā daļa priekšlikumu ietver tiešas vai netiešas saiknes ar citām paketes daļām, un tie ir vērsti uz to, lai savstarpēji cits citu pastiprinātu.

Visi kopā šie priekšlikumi ir vērsti uz to, lai dotu ES iespēju sasniegt savus mērķrādītājus taisnīgā, izmaksu ziņā lietderīgā un konkurētspējīgā veidā un veicinātu ES ekonomikas zaļu un taisnīgu pārkārtošanos saskaņā ar Eiropas zaļā kursa mērķiem. ES klimata un enerģētikas tiesiskā regulējuma pārskatīšanai būtu arī jāļauj ES izpildīt savas starptautiskās saistības saskaņā ar Parīzes nolīgumu, jo īpaši tās atjaunināto nacionāli noteikto devumu atbilstoši 2030. gadam noteiktajam vērīenīgākajam mērķim. Komisijas priekšlikumu mērķis ir arī veicināt Eiropas ekonomikas atveseļošanu pēc Covid-19 un Eiropas Savienības ilgtermiņa noturību.

Padomē priekšlikumus izskatīs četros Padomes sastāvos: vide, enerģētika, transports un ekonomika un finanses. Piecas ar klimatu saistītās iniciatīvas, kuras izskata Vides padomes kompetences ietvaros, ir paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %" pamatā – ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS) saistītais vērienīgākais mērķis kalpo par galveno virzītājspēku, ko papildina paaugstināti valstu mērķrādītāji Kopīgu centienu regulā (KCR) un pasākumi dabisko oglekļa piesaistītāju palielināšanai, izmantojot Regulu par zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību (ZIZIMM). Ierosinātie stingrākie CO₂ standarti vieglajiem automobiļiem un furgoniem ir vērsti uz to, lai palīdzētu dalībvalstīm sasniegt savus paaugstinātos valstu mērķrādītājus, vienlaikus stimulējot tehnoloģisko inovāciju šajā nozarē. Ierosinātā jaunā Sociālā klimata fonda mērķis ir pievērsties ierosinātās jaunās ēku un autotransporta nozares emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas sociālekonomiskajai ietekmei.

Diskusijas par šīm iniciatīvām un pievienotajiem ietekmes novērtējumiem nesēn ir sākušās tehniskā līmenī. Deleģācijas joprojām izskata šos priekšlikumus un līdz šim ir izteikušas tikai vispārīgus vai sākotnējus komentārus. Turpmāk tekstā ir sniegts pārskats par minētajām iniciatīvām.

PRIEKŠLIKUMU GALVENIE ELEMENTI

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) reforma ¹

Komisija ierosina visaptverošu izmaiņu kopumu **esošajā ETS**, kā rezultātā līdz 2030. gadam ETS aptvertajās nozarēs kopējās emisijas būtu jāsamazina par 61 % (pašreizējais mērķis – 43 %) salīdzinājumā ar 2005. gadu. Šis vērienīgākais mērķis ir jāasniedz, paplašinot ETS darbības jomu un stiprinot tās pašreizējos noteikumus.

¹ ETS reforma sastāv no trim priekšlikumiem: divi priekšlikumi ETS direktīvas grozīšanai (viens no šiem priekšlikumiem arī groza MZV Kuģošanas regulu un Lēmumu par tirgus stabilitātes rezervi) un atsevišķs priekšlikums Lēmuma par tirgus stabilitātes rezervi grozīšanai.

Līdz šim **jūras transporta nozarei** nav tikuši piemēroti saistoši pasākumi SEG emisiju samazināšanai. Komisija ierosina ETS iekļaut jūras transporta nozares radītās emisijas, paredzot pakāpeniskas ieviešanas periodu no 2023. gada līdz 2026. gadam. Tas aptvers visas emisijas, ko rada reisi ES teritorijā, un 50 % no emisijām, ko rada reisi ārpus ES teritorijas ².

ETS mērķu pastiprināšanas galvenais elements ir priekšlikums palielināt lineārā samazinājuma koeficientu no 2,2 % līdz 4,2 % gadā, radot stāvāku trajektoriju emisijas kvotu skaita samazināšanai sistēmā. Turklāt tiks paredzēts kvotu kopskaita maksimālās robežvērtības vienreizējs samazinājums, vienlaikus pievienojot kvotas, lai ņemtu vērā sistēmas attiecināšanu arī uz jūras transporta nozari.

Pašreizējos noteikumus par **oglekļa emisiju pārvirzi (bezmaksas kvotas)** kopumā turpinās piemērot, paredzot dažus pielāgojumus. Tomēr tajās nozarēs, kurās ierosināts piemērot jauno oglekļa ievadkorekcijas mehānismu (OIM), bezmaksas kvotas tiks pakāpeniski pārtrauktas līdz 2035. gadam, tādējādi atspoguļojot pakāpenisku nodevas ieviešanu, kuru OIM piemēros importam no 2026. gada. OIM aptveramās nozares ir dzelzs un tērauda, cementa, mēslošanas līdzekļu, alumīnija un elektroenerģijas nozares.

Bezmaksas kvotas **aviācijas nozarei** tiks pakāpeniski atceltas, un no 2027. gada tiks piemērota visu kvotu izsolīšana. Palielinātais lineārā samazinājuma koeficients attieksies arī uz aviācijas nozari. ETS būtu jāturpina piemērot Eiropas iekšējiem lidojumiem (tostarp uz Apvienoto Karalisti un Šveici), savukārt globālo uz tirgu balstīto shēmu – *CORSIA* – tiek ierosināts piemērot ES operatoriem saistībā ar lidojumiem ārpus Eiropas – uz un no trešām valstīm, kuras piedalās *CORSIA*.

² Ārpus ES teritorijas veiktos reisus neierosina ņemt vērā, nosakot, vai ir sasniegts -55 % mērķrādītājs.

Lai atbalstītu šo vērienīgāko mērķi, gan **Modernizācijas fonds**, gan **Inovāciju fonds** ir pastiprināti apjoma ziņā, jo īpaši ar papildu 2,5 % piešķirumu Modernizācijas fondam, kas jāsadala starp tām 12 dalībvalstīm, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 65 % no ES vidējā rādītāja, un radot jaunus finansējuma avotus Inovāciju fondam. Noteikumi par fondu līdzekļu izlietojumu ir pielāgoti, cita starpā saskaņā ar ETS izmaiņām un zaļā kursa politikas mērķiem. Turklāt tiek ierosināts, ka uz visiem dalībvalstu ieņēmumiem, kas gūti izsolēs, attieksies obligāta **iezīmēšana** ar klimatu saistītiem mērķiem.

Papildus pasākumiem, ko veic saskaņā ar Kopīgo centienu regulu, Komisija ierosina ES līmenī piemērot oglekļa cenas noteikšanu **ēku un autotransporta nozarē** izmantotajam fosilajam kurināmajam, lai tādējādi minētajās nozarēs sasniegtu vajadzīgos emisiju samazinājumus saskaņā ar 2030. gadam izvirzīto vispārējo mērķi, proti, -55%. Būtu jāizveido **jauna, patstāvīga emisijas kvotu tirdzniecības sistēma** ēku un autotransporta nozarē, kura sāks darboties 2025. gadā, paredzot, ka no 2026. gada piemēro atbilstības nodrošināšanas pienākumus, kuru mērķis ir līdz 2030. gadam šajās nozarēs panākt emisiju samazinājumus par 43 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Emisiju samazinājumi, kas panākti šīs jaunās emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ietvaros, tiks ņemti vērā dalībvalstu nacionālo mērķrādītāju sasniegšanā saskaņā ar Kopīgo centienu regulu. Maksimālās robežvērtības noteikšana (kvotu kopskaits) sākotnēji balstīsies uz datiem, kas savākti saskaņā ar Kopīgo centienu regulu, un sākotnējais lineārais samazinājuma koeficients tiks noteikts 5,15 % apmērā. Bezmaksas kvotu sistēma nav paredzēta. Visi ieņēmumi no izsolēm ir jāizmanto ar klimatu un enerģētiku saistītiem mērķiem, un 25 % ieņēmumu tiks atvēlēti Sociālajam klimata fondam.

Lai arī turpmāk nodrošinātu stabilu un labi funkcionējošu ETS, ir ierosināts pārskatīt **tirgus stabilitātes rezervi**, tostarp paredzot jaunus noteikumus, kas saistīti ar jauno patstāvīgo emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu. Atsevišķa priekšlikuma mērķis ir kvotu uzņemšanas likmi līdz 2030. gadam saglabāt 24 % apmērā no aprītē esošo kvotu kopskaita.

Kopīgo centienu regula (KCR)

Priekšlikuma mērķis ir grozīt 2018. gada Kopīgo centienu regulu, lai to saskaņotu ar jauno ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķi 2030. gadam. Kopīgo centienu regulā dalībvalstīm ir noteikti saistoši ikgadējie SEG mērķrādītāji tajās nozarēs, uz kurām neattiecas ETS direktīva vai ZIZIMM regula. **KCR darbības joma paliek nemainīga**, lai gan ierosinātā ETS direktīvas pārskatīšana paredz, ka emisijas kvotu tirdzniecību attiecina arī uz autotransporta un ēku nozari, un tādējādi tiktu aptverta aptuveni puse no KCR reglamentētajām emisijām.

Galvenās izmaiņas pašreizējā KCR attiecas uz mērķrādītājiem un elastīgumu. ES-27 līmenī vispārējais emisiju samazināšanas mērķrādītājs attiecībā uz aptvertajām nozarēm **līdz 2030. gadam palielinās no 29 % līdz 40 %** salīdzinājumā ar 2005. gadu. Tādējādi tiek palielināti arī dalībvalstu devumi vispārējā mērķrādītāja sasniegšanā, **un tie ir robežās no 10 % līdz 50 %** zem 2005. gada līmeņa. Aprēķina metodes pamatā joprojām ir **IKP uz vienu iedzīvotāju**, piemērojot ierobežotu skaitu **mērķtiecīgu korekciju**, lai pievērstos bažām saistībā ar izmaksu efektivitāti, kā arī vairāku dalībvalstu īpašajiem apstākļiem. Turklāt maksimālais mērķrādītāja pieaugums vienai dalībvalstij ir 12 procentpunkti. Attiecībā uz katras dalībvalsts ikgadējām emisiju robežvērtībām – piemēro trīs dažādus režīmus: nekādu izmaiņu pašreizējā regulā 2021.–2022. gadā; trajektorijas pielāgošana jaunajam 40 % samazinājuma mērķim 2023.–2025. gada laikposmam; un trajektorijas otrā pārrēķināšana 2026.–2030. gada laikposmam, izmantojot atjauninātus emisiju datus.

Komisija ierosina dažas izmaiņas pašreizējā **elastībā**, jo īpaši sadalīt ZIZIMM elastību divos piecu gadu laikposmos, paredzot dalībvalstīm iespēju katrā no abiem laikposmiem izmantot pusi no savas kopējās pašreiz pieejamās elastības. Turklāt Komisija ierosina izveidot jaunu **papildu rezervi**, pēc 2030. gada nododot visus neizmantotos ZIZIMM kredītus tām dalībvalstīm, kurām tas ir vajadzīgs, lai tādējādi palīdzētu tām sasniegt to individuālos mērķus saskaņā ar KCR. Uz rezerves izmantošanu attiecas īpaši nosacījumi, un tā pati sāktu darboties tikai tad, ja ES mērķrādītājs (-55 %) tiktu sasniegts, ievērojot Eiropas Klimata aktā noteikto neto piesaistes apjoma ierobežojumu.

Regula par zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību (ZIZIMM)

Spēkā esošās regulas pārskatīšanas mērķi ir noteikt vienkāršākus, pārredzamākus un efektīvākus atbilstības noteikumus un mērķrādītājus, līdz 2030. gadam siltumnīcefekta gāzu piesaisti ES palielināt līdz vismaz 310 miljoniem tonnu CO₂ ekvivalenta un izvirzīt mērķi – līdz 2035. gadam panākt klimatneitrālu ES zemes nozari.

Spēkā esošās ZIZIMM regulas noteikumi lielākoties paliek nemainīgi līdz 2025. gadam, jo īpaši tā sauktais "debeta nepieļaušanas" noteikums un uzskaites principi. Turpretī **2026.–2030. gada laikposmā** ir ierosinātas **vairākas būtiskas izmaiņas**: Mērķrādītājs, proti, **līdz 2030. gadam ES palielināt piesaisti līdz 310 miljoniem tonnu CO₂ ekvivalenta**, ir sadalīts starp dalībvalstīm kā **nacionālie mērķrādītāji**, kas atspoguļo katras dalībvalsts pašreizējo sniegumu klimata pārmaiņu mazināšanā ZIZIMM sektorā un apsaimniekotās zemes platības īpatsvaru ES. Mērķrādītāja darbības joma ir paplašināta, ietverot visas zemes ziņošanas kategorijas, un atbilstība ir balstīta uz siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatos paziņotajām, nevis uzskaitītajām emisijām un piesaistījumiem. Ierosinātais process ietver lineāras trajektorijas noteikšanu, saskaņā ar kuru 2030. gadā tiktu sasniegts vispārējais ES mērķrādītājs; ikgadējos apakšmērķrādītājus katrai dalībvalstij nosaka ar īstenošanas aktiem.

Priekšlikuma noteikumi attiecas arī uz **laikposmu pēc 2031. gada**: Sākot no 2031. gada, regulas darbības joma tiktu paplašināta, lai **iekļautu lauksaimniecības nozares radītās emisijas, kas nav CO₂ emisijas**, tādējādi visu zemes sektoru aptverot ar vienu politikas instrumentu nolūkā veicināt sinerģijas starp mazināšanas pasākumiem zemes sektorā. Priekšlikumā ir arī noteikts mērķis **līdz 2035. gadam panākt klimatneitralitāti apvienotajā nozarē**, kas prasīs oglekļa piesaistījumu ievērojamu palielināšanu, lai līdzsvarotu atlikušās lauksaimniecības emisijas. Komisija vēlāk plāno ierosināt dalībvalstu individuālos mērķrādītājus un ES mēroga pasākumus laikposmam pēc 2030. gada, ņemot vērā ietekmes novērtējumu un jaunu tiesību akta priekšlikumu.

Regula par CO₂ standartiem vieglajiem automobiļiem un furgoniem

Ieguldījumu, ko ES vārienīgākajos klimata mērķos dod vieglajiem automobiļiem un furgoniem paredzētie CO₂ standarti, galvenokārt veido **paaugstināti ES mēroga emisiju samazināšanas mērķrādītāji** 2030. gadam un jauna 100 % mērķa noteikšana 2035. gadam, kas faktiski nozīmē, ka no 2035. gada ES tirgū vairs netiks laisti vieglie automobiļi vai furgoni ar iekšdedzes dzinēju. Ierosinātajos 2030. gada mērķrādītājos ir saglabāta diferenciācija starp vieglajiem automobiļiem un furgoniem: vieglajiem automobiļiem paredzētais mērķrādītājs tiks palielināts no 37,5 % līdz 55 %, bet furgoniem – no 31 % līdz 50 %.

Turklāt 2029. gadā beigsies tā sauktā "**Bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu stimulu shēma**", un tāpēc no 2030. gada ražotāji to nevarēs izmantot kā palīgriku savu konkrēto emisiju samazināšanas mērķrādītāju sasniegšanai.

Regula, ar ko izveido Sociālo klimata fondu

Lai pievērstos jautājumam par **ierosinātās emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ēku un autotransporta nozarē sociālekonomisko ietekmi**, Komisija ierosina izveidot Sociālo klimata fondu. Pamatojoties uz sociālā klimata plāniem, kas jāizstrādā dalībvalstīm, fonda mērķis ir nodrošināt **atbalsta pasākumus un investīcijas**, lai dotu labumu mazaizsargātām mājāsaimniecībām, mikrouzņēmumiem vai transporta lietotājiem un palielinātu ēku energoefektivitāti, ēku siltumapgādes un aukstumapgādes dekarbonizāciju, atjaunīgās enerģijas integrāciju, kā arī piekļuvi bezemisiju un mazemisiju mobilitātei un transportam. Fonds var segt arī **pagaidu tiešu ienākumu atbalstu**.

Priekšlikumā ir paredzēts, ka 2025.–2032. gada laikposmā fondam kopumā piešķir **72,2 miljardus EUR**, izmantojot piešķiršanas metodiku, kuras mērķis ir novērst ierosinātās ETS paplašināšanas nevienmērīgo ietekmi, kas prognozēta gan starp dalībvalstīm, gan pašās dalībvalstīs. Dalībvalstīm pašām būtu jāfinansē vismaz 50 % no sociālo klimata plānu kopējām izmaksām, izmantojot ieņēmumus no kvotu izsolēm saskaņā ar jauno sistēmu.

Lai izveidotu fondu, būs jāgroza daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam, kā arī Pašu resursu lēmums.

JAUTĀJUMI MINISTRIEM

Ņemot vērā minēto, ministri tiek aicināti rīkot viedokļu apmaiņu Vides padomē 2021. gada 6. oktobrī, pamatojoties uz šādiem diviem jautājumiem:

- *Ņemot vērā to, ka iepriekš minētās piecas ar klimatu saistītās iniciatīvas ir daļa no kopējās paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %" un ka tās ir savstarpēji cieši saistītas, vai šīs iniciatīvas veido līdzsvarotu politikas pasākumu kopumu, kas nodrošina to, ka vajadzīgie emisiju samazinājumi tiek panākti rentablā veidā, kā arī nodrošina taisnīgu sloga sadali starp ekonomikas nozarēm, dalībvalstīm un iedzīvotājiem?*
- *Konkrētāk, vai šīs iniciatīvas, tostarp ierosinātā jaunā emisijas kvotu tirdzniecības sistēma autotransporta un ēku nozarē, nodrošina atbilstošas sinerģijas un stimulus vajadzīgo mērķu sasniegšanai gan ES, gan valstu līmenī? Šajā sakarā, kā jūs vērtējat atsevišķu priekšlikumu ieguldījumu vērienīgāku mērķu sasniegšanā, kas noteikti Eiropas Klimata aktā?*